

Jasenka Martinčević

PROVOĐENJE SLOBODNOG VREMENA I UKLJUČENOST UČENIKA U IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI UNUTAR ŠKOLE

Sažetak: Izvannastavne aktivnosti u osnovnoj školi čine vrlo značajan dio odgojno-obrazovnog rada. To je segment djelovanja osnovne škole u kojem je lakše doprijeti do učenika, u kojem mogu u velikoj mjeri mogu doći do izražaja sve učiteljeve kompetencije. Izvannastavne su aktivnosti dio školske prakse bez brojčanih ocjena, područje su slobodnog i samostalnog odabira. Njihovo sadržajno bogatstvo te prilagođenost potrebama i željama konkretne školske ustanove pruža mogućnost individualnog razvoja svakog djeteta. Generalno gledajući, obvezni je dio školskog programa strogo strukturiran i definiran, a izvannastavne aktivnosti čine slobodniji i fleksibilniji okvir školskog djelovanja. Dakle, to je prostor slobodnog odabira učenika. Učenici zapravo jedan dio svog slobodnog vremena posvećuju aktivnostima koje se organiziraju u školi. To je ključna činjenica kojoj trebamo posvetiti punu pozornost. Slobodno je vrijeme prostor slobode, vrijeme izvan profesionalnih, obiteljskih i društvenih obveza pojedinca, u kojem osoba sama odabire hoće li svoje slobodno vrijeme iskoristiti za razvoj svojih potencijala. Hoće li to ona doista i učiniti ovisi upravo o tome je li na nju bio usmjeren određeni odgojni utjecaj u kritičnom razdoblju njezinoga odrastanja. Upravo u tome jest veliki značaj škole, jer škola ima mogućnost, priliku i zadaću sustavno odgojno utjecati u svim segmentima, pa tako i u segmentu odgoja za slobodno vrijeme. Sadržaji izvannastavnih aktivnosti trebaju biti prilagođeni tako da se kroz njihovu realizaciju lako može doći do toga cilja. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi kako učenici šestih i sedmih razreda osnovne škole provode slobodno vrijeme s obzirom na to jesu li djevojčice ili dječaci, s obzirom na njihov školski uspjeh, uključenost u izvannastavne i izvanškolske aktivnosti i s obzirom na to jesu li jedino dijete u obitelji. U tom smislu postavljene su i hipoteze istraživanja. Istraživanje je provedeno u ožujku 2010. godine. Učenicima je ponuđeno sedamnaest aktivnosti provođenja slobodnog vremena, kraj kojih su označavali učestalost bavljenja svakom od njih. Osim toga, učenici su procjenjivali kvalitetu rada pojedinih izvannastavnih aktivnosti. Sudjelovalo je 123 učenika. Dobiveni rezultati ukazuju da bi se ponuda izvannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi trebala promijeniti, da bi postala podjednako zanimljiva većem dijelu učenika. Utvrđene su statistički značajne razlike, kako kod procjene određenih izvannastavnih aktivnosti, tako i kod načina provođenja slobodnog vremena s obzirom na određene karakteristike ispitanika. Rezultati bi mogli poslužiti kao temelj za promišljanje o eventualnim promjenama izvannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi.

Ključne riječi: izvannastavne aktivnosti, škola, slobodno vrijeme, odgojni utjecaj.

Uvod

Redovna je nastava središnji dio odgojno obrazovnog rada u školi. Uz redovnu nastavu u osnovnoj školi realiziraju se i drugi oblici odgojno-obrazovnog rada: izborna nastava, dodatni rad, dopunski rad, izvannastavne

aktivnosti. Zakonska osnova održavanja izvannastavnih aktivnosti je Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i Nastavni plan i program za osnovnu školu. U članku 28. Zakona, kaže se da "Školski kurikulum određuje nastavni plan i program izbornih predmeta i izvannastavnih aktivnosti.", a u uvodnom dijelu Nastavnog plana i programa za osnovnu školu ističe se sljedeće: "Izvannastavne aktivnosti su najdjelotvorniji način sprečavanja društveno neprihvatljivog ponašanja, a iznimno su poticajne za samoaktualizaciju učenika i samostalno-istraživačko učenje." Nadalje su nabrojena područja ostvarenja izvannastavnih aktivnosti: literarno, dramsko, prirodoslovno-matematičko, športsko, zdravstveno-rekreacijsko, aktivnosti vezane uz očuvanje nacionalne i kulturne baštine, očuvanje prirode, uz promicanje zdravog načina života, društveno - humanistički projekti, učeničko stvaralaštvo i tehničko stvaralaštvo. U ovim dokumentima ističe se veliki značaj izvannastavnih aktivnosti. Postavljamo si pitanje, kako se te aktivnosti provode u svakodnevnoj praksi i jesu li učenici njima zadovoljni. Škola je odgojno obrazovna ustanova koja svojim djelovanjem utječe na sve segmente učenikovog razvoja, pa tako i na odgoj za slobodno vrijeme.

Razvoj je znanosti i tehnologije tijekom devetnaestog, a poglavito dvadesetog stoljeća uvjetovao ogromne pomake u životu čovjeka. Danas, na početku trećeg tisućljeća "čovjek razvijenog Zapada", kako sam sebe naziva, susreće se s jednim novim izazovom koje se zove "slobodno vrijeme". Čovjek Zapada ima sve više slobodnog vremena, ali se sve teže opušta u prirodi u vrtlogu sveopće racionalizacije i imperativu napretka (Weber, 1989.). Prirodu ne doživljava kao svoju dom, "svoju jedinu Zemlju" (Supek, 1978.) već je neprestano prilagođava svojim izmišljenim potrebama.

Zadaća je odgajatelja, u najširem smislu te riječi, osposobiti mlade za kritičko prihvaćanje svega onoga što im se nudi pa nam se i ovdje nameće pitanje: "Jesmo li u suvremena čovjeka razvili dovoljno kulturu, sposobnosti i navike za sadržajno, korisno i ugodno provođenje slobodnog vremena?" (Previšić, 1987., 30.)

Osnovna škola ima jedinstvenu priliku utjecati na djecu jer su ona u školi jedan velik dio vremena, stoga se škola mora promijeniti i prilagoditi novom djetetu. "Mora se uvažavati činjenica, da je"... industrijsko društvo, tzv. stara paradigma u posvemašnjoj krizi. Stara paradigma održava se zahvaljujući još trajućem prosvjetiteljskom ufanju u razum. Bitna pak značajka novih (postmodernih) kretanja jest intelektualizam kao rezultat spoznaje da kriza znanstveno – tehničke civilizacije i kolonijalni europocentrizam proizlaze iz Moderne. Bitno obilježje postmodernog društva, kao svojevrstne "tranzicije" iz "starog" u "novo" doba (New Age), jest pluralizam u spoznavanju istina, načina življenja, vrednota itd. (Žugić, U: Andrijašević i dr. 2000., 21.). U razmatranju kvalitete postmodernih identiteta Burić postmoderno društveno okružje definira između ostalog "kao turbulentnu konstelaciju u kojoj je broj "tipičnih situacija" vrlo malen, a socijalna

orijentacija aktera otežana". (Burić, 2002., 199.). Škola mora voditi računa o novom društvenom kontekstu u kojem djeluje, što znači uvažavati novo doba i nova pravila dvadesetprvog stoljeća.

Slobodno vrijeme

"Slobodno vrijeme je prostor i mogućnost interakcije u procesima individualizacije, socijalizacije i inkulturacije, dakle prostor samoaktualizacije i ostvarenja osobnosti." (Previšić, 2000.) Terminom "samoaktualizacije" označava se stupanj osobne emancipacije, osobnih postignuća i zadovoljstva osobnog stvaranja. Funkcije koje se vežu uz slobodno vrijeme su odmor, razonoda i osobni razvoj. "...rad i slobodno vrijeme prirodne su i sasvim primjerene, zapravo nerazdvojne aktivnosti i određenja čovjeka kao homo sociusa i ne treba ih suprotstavljati nego komplementarno promatrati." (Previšić, 2000., 404.). Određujući prirodu slobodnog vremena, njegovo bitno određenje, isti autor nadalje naglašava da se "slobodno vrijeme u svojoj teoriji, svomju kategorijalnom aparatu i svojoj praksi može odrediti kao ukupnost vremena, stanja i aktivnosti koje nisu uvjetovane biološkom, socijalnom i profesionalnom nužnošću..." (Previšić, 2000., 405.).

Ukoliko slobodno vrijeme vežemo u prvom redu uz prostor slobode svakog pojedinca, u kojem osoba sama određuje hoće li svoje slobodno vrijeme iskoristiti za razvoj vlastitih potencijala bez obzira na vrstu aktivnosti, i te kako je važno mladu osobu osposobiti za odgovornost vlastitog osobnog razvitka. U suvremenim uvjetima sve je više sadržaja koji otimaju naš prostor slobode, a za kojim ćemo sadržajima posegnuti zapravo ovisi o mnogima čimbenicima. Hoće li nam se primamljivim činiti sadržaji koji podrazumijevaju konzumiranje nečega gotovog što je za nas pripremio netko drugi ili sadržaji vezani uz razvoj samoinicijative, određeno je velikim dijelom našim odgojem za slobodno vrijeme. Upravo je u tome veliki značaj i snaga odgojno-obrazovnih ustanova koje mogu sustavno odgojno utjecati na učenike.

Arbunić razdvaja pojam slobodnog vremena od dokolice, tj. "praznog prostora", pa tako "praznim prostorom ili dokoličarenjem smatra onaj odsječak slobodnog vremena koji nije iskorišten ni za odmor, ni za razonodu, ni za osobni razvoj, već ima osobine besciljnog trošenja vremena ili ispunjavanja slobodnog vremena oblicima društveno neprihvatljivog ponašanja." (Arbunić, 2004., 223.). Isti autor također slobodno vrijeme veže uz odsutnost nužnosti i određuje ga kao "...odsječak vremena oslobođen svake nužnosti, a koji ostaje pojedincu na raspolaganje za zadovoljenje osobnih, intimnih potreba u ostvarenju sebe kao unikuma..." (Arbunić, 2004., 223.).

Slobodno vrijeme "označava vrijeme koje pojedinac ispunjava i oblikuje prema vlastitim željama, bez bilo koje vrste obaveze ili nužde. To je dio života svakog čovjeka koji postoji svakog dana i u svakoj sredini, ali je različito s obzirom na dob, spol, zanimanje, mjesto boravka, razvijenost sredine, stupanj

interesa, ciljeve društvenog poretka i njegove mogućnosti. Slobodno vrijeme je sastavni dio čovjekove aktivnosti, vrijeme izvan profesionalnih, obiteljskih i društvenih obaveza, u kojem pojedinac po svojoj volji odabire oblike i sadržaje odmora, razonode i stvaralaštva." (Pedagoška enciklopedija 2, 1989., 353).

Novo je doba donijelo sa sobom sasvim nove paradigme, a škola se nalazi između svjesne određenosti da se na mlade intenzivno odgojno utječe i određene nemoći pred navalom novih virtualnih svjetova. Škola je zapravo danas rijetko mjesto gdje se djeca i mladež mogu kontinuirano susretati, razgovarati, sukobljavati, razmjenjivati ideje i na taj način usavršavati svoje socijalne vještine. Škola ostaje jedno od rijetkih prostora stvarnih susreta, u kojem se može odgajati i za slobodno vrijeme. Slobodno je vrijeme fenomen suvremenog društva o kojem se mnogo govori. Postoje mnoge agencije i organizacije koje nas svojim marketinškim aktivnostima uvjeravaju da svoje slobodno vrijeme, a time naravno i svoj novac, trebamo podrediti upravo njihovim programima. Djecu se upisuje u razne igraonice, športske škole, škole glume, plesa itd., bez da se prije toga provjere stručne kvalifikacije osoba koje će održavati navedene aktivnosti pa se događa da su "djeca prepuštena izvaninstitucionalnim "profesionalnim ponudama" koje nikako ili vrlo malo korespondiraju sa školom i njezinom odgojnom zadaćom." (Previšić, 2000.) Uz sve to, te se aktivnosti skupo plaćaju. Istovremeno u školi postoje stručne osobe od povjerenja – učitelji, a tu je i adekvatni školski prostor, i tu bi činjenicu društvo trebalo prepoznati i uvažavati.

Izvannastavne aktivnosti i odgojni utjecaj škole

Izvannastavne aktivnosti u školi su prostor u kojem se najlakše može doprijeti do učenika, do njihovih potreba, želja i aspiracija. To je dio školske prakse u kojem nema brojčanog ocjenjivanja. Ocjena predstavlja stres za učenika, a izvannastavne aktivnosti su prostor bez ocjena i prostor koji nije obavezan. Dakle, ulazi u onaj dio slobode svakog učenika koji učenik dragovoljno odabere. Kod organiziranja rada škole treba voditi računa o kvaliteti rada svake odgojno-obrazovne aktivnosti pa tako i o izvannastavnim aktivnostima, koje su zapravo središte stvaranja školske kulture i prostor zadovoljstva svakog učenika. Izvannastavne su aktivnosti prostor u kojem dolazi do punog izražaja učiteljeva socijalna inteligencija i njegova "sposobnost aktiviranja tih učenika" (Heidmann, 2003., 163.). Kvalitetan rad s učenicima pretpostavlja potpunu posvećenost učitelja određenoj aktivnosti, iziskuje smirenost i usredotočenost učitelja. Sve to treba doći do punog izražaja u radu izvannastavnih aktivnosti u kojima učitelj često igra ulogu diskretnog promatrača, koji samo u kritičnim trenucima pomaže, usmjerava i potiče učenika. Izvannastavne aktivnosti uz izbornu nastavu, dodatni, dopunski rad te uz razne projekte čine područje rada škole koje škola može samostalno kreirati svojim školskim kurikulumom. Svojom elastičnom strukturom, mogućnošću

prilagodbe učenicima, školi ili lokalnoj zajednici dozvoljavaju unošenje novih sadržajnih trendova u školski kurikulum. Osim toga, pružaju i mogućnost unošenja elemenata alternativnih škola koji još nisu dobrodošli u redovnoj nastavi. Na mogućnost prilagodbe sadržaja izvannastavnih aktivnosti ukazuje i V. Previšić: "Ovisno o mnogobrojnim faktorima, razlozima i uvjetima, u školama se javljaju različite vrste slobodnih aktivnosti. Neke od njih će se gasiti, neke mijenjati, javljati nove i moderne." (Previšić, 1987., 3.). Učenici se dobrovoljno uključuju u rad izvannastavnih aktivnosti. Daje im se mogućnost da slobodno odaberu aktivnost koja im je zanimljiva, privlačna, koja će ih ispuniti radošću. Upravo je ta dobrovoljnost sudjelovanja učenika zajednički nazivnik pod koji možemo staviti izvannastavne aktivnosti i slobodno vrijeme. Uključujući se u izvannastavne aktivnosti, učenici odlučuju jedan dio svog slobodnog vremena provesti u školi, što škola treba prepoznati kao mogućnost dodatnog odgojnog djelovanja.

Empirijsko istraživanje

U ovom radu zanimalo nas je kako učenici šestih i sedmih razreda osnovne škole provode svoje slobodno vrijeme te njihova uključenost u izvannastavne aktivnosti i njihovo mišljenje o izvannastavnim aktivnostima.

Cilj istraživanja bio je utvrditi mišljenje učenika o izvannastavnim aktivnostima s obzirom na spol, školski uspjeh, uključenost u izvannastavne aktivnosti i s obzirom na to jesu li jedino dijete u obitelji. Isto tako, cilj je bio utvrditi način provođenja slobodnog vremena učenika s obzirom na spol, školski uspjeh, uključenost u izvannastavne aktivnosti i s obzirom na to jesu li jedino dijete u obitelji.

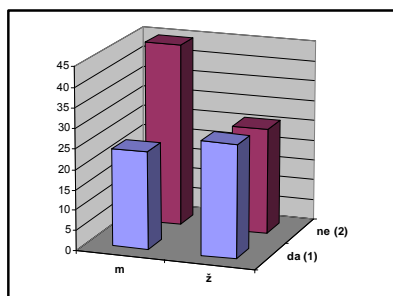
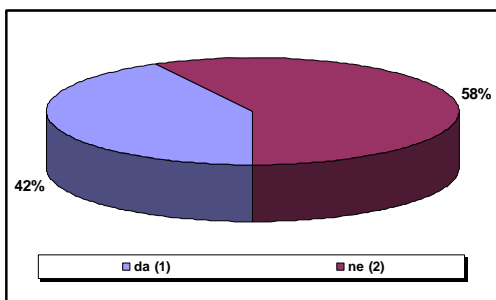
Postavljene su sljedeće hipoteze:

- Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni kvalitete izvannastavnih aktivnosti s obzirom na spol ispitanika, na školski uspjeh ispitanika, uključenost u izvannastavnu aktivnost unutar škole i s obzirom na to jesu li ispitanici jedino dijete u obitelji.

- Ne postoji statistički značajna razlika u provođenju slobodnog vremena s obzirom na spol ispitanika, školski uspjeh ispitanika, uključenost u izvannastavnu aktivnost ispitanika i s obzirom na to jesu li ispitanici jedino dijete u obitelji.

Učenicima su ponuđene sljedeće aktivnosti provođenja slobodnog vremena: druženje s prijateljima, aktivno bavljenje športom, ples, folklor, sviranje glazbenog instrumenta, odlazak na utakmice, šetnje, vožnja biciklom, telefoniranje, pomaganje roditeljima, igranje kompjutorskih igara,

pretraživanje interneta, razgovor preko facebooka ili sličnih socijalnih mreža, gledanje televizije, čitanje zabavne literature, odmaranje, spavanje. Učenicima je dana i mogućnost navođenja načina provođenja slobodnog vremena ukoliko dotičan način provođenja slobodnog vremena nije već ponuđen u anketnom listu. Učenici su označavali intenzitet bavljenja određenom aktivnošću označavanjem određenog mjesta na skali procjene od pet stupnjeva, od "svaki dan" do "nikada". Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 123 učenika šestih i sedmih razreda osnovne škole, od čega je bilo 69 dječaka i 54 djevojčica. Što se tiče školskog uspjeha, čak 48 učenika ili 39 % su učenici s odličnim uspjehom, od čega su čak 33 djevojčice. Od ukupnog broja ispitanika 108 ili 88% učenika ima brata ili sestru, dakle nisu jedino dijete u obitelji. 52 učenika ili 42% uključeno je u rad izvannastavnih aktivnosti unutar škole. Zanimljivo je da je od ukupnog broja djevojčica uključeno čak 52%, a od ukupnog broja dječaka 35%, što je znatno manje i ukazuje da su izvannastavne aktivnosti koncipirane tako da su privlačnije djevojčicama nego dječacima (slika 1). Isto vrijedi i za uključenost u dodatnu nastavu. U dodatnu nastavu je uključeno sveukupno 21% učenika. Od ukupnog broja djevojčica u dodatnu je nastavu uključeno 28%, a od ukupnog broja dječaka uključeno ih je gotovo za polovicu manje, samo 16%. Situacija je s dopunskom nastavom obrnuta, uključeno je dvostruko više dječaka nego djevojčica. Što se tiče izvanškolskih aktivnosti, od ukupnog broja učenika u neku izvanškolsku aktivnost uključeno je 45% učenika. Od ukupnog broja dječaka uključeno ih je čak 61%, a od ukupnog broja djevojčica uključeno ih je samo 24%. To znači da djevojčice češće nalaze za sebe zanimljive izvannastavne aktivnosti unutar škole, a dječacima su zanimljivije izvanškolske aktivnosti.

	ukupno	
da (1)	52	42%
ne (2)	71	58%
AS:	1,577	
SD (σ):	0,496	
V:	31%	

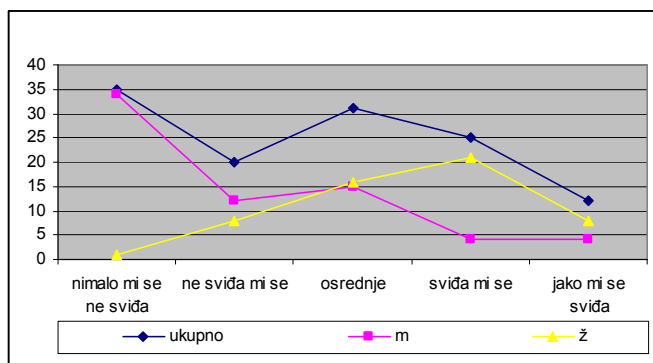
	m	z
da (1)	24 35%	28 52%
ne (2)	45 65%	26 48%
AS:	1,652	1,481
SD (σ):	0,480	0,504
V:	29%	34%

Slika 1: Uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti (sveukupno i s obzirom na spol)

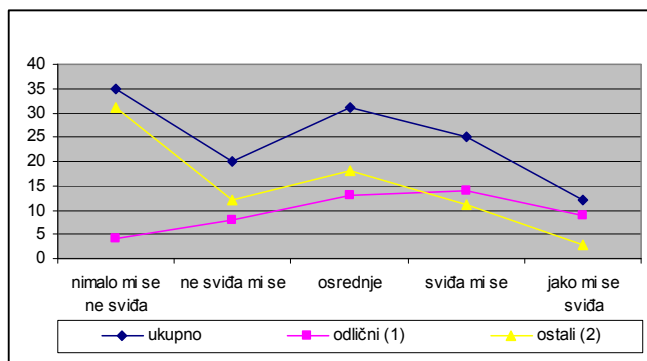
Hi-kvadrat (χ^2) testom istražena je statistička značajnost razlike u mišljenjima učenika o određenim izvannastavnim aktivnostima s obzirom na spol, školski uspjeh, o tome jesu li jedino dijete u obitelji i o uključenosti u bilo koju izvannastavnu aktivnost. Učenici su procjenjivali sljedeće izvannastavne aktivnosti: pjevački zbor (slika 2 i slika 2a), folklorna grupa, novinarska grupa, dječji forum za prava djeteta, športski klub, mladi tehničari, estetsko uređenje škole, informatička grupa.

Hi-kvadrat (χ^2) testom istražena je statistička značajnost razlike u provođenju slobodnog vremena s obzirom na spol, školski uspjeh, o tome jesu li jedino dijete u obitelji i o uključenosti u bilo koju izvannastavnu aktivnost.

Vrijednost χ^2 kod pitanja, u kojem su učenici procjenjivali sviđa li im se rad pjevačkog zbora, veća je od granične vrijednosti χ^2 , uz 4 stupnja slobode i na razini značajnosti od 1% i na razini značajnosti od 5%. To znači da odbacujemo hipotezu da ne postoji statistički značajna razlika u procjeni te izvannastavne aktivnosti s obzirom na školski uspjeh.

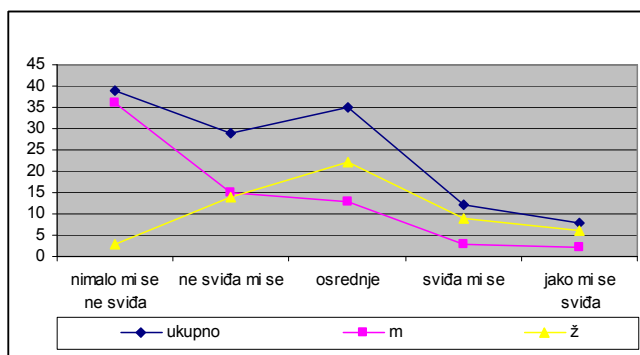

Slika 2: Procjena rada pjevačkog zbora s obzirom na spol učenika

Slika 2a: Procjena rada pjevačkog zbora s obzirom na školski uspjeh učenika

Vrijednost χ^2 kod pitanja u kojem učenici s obzirom na spol procjenjuju sviđa li im se rad folklorne grupe veća je od granične vrijednosti χ^2 , uz 4 stupnjeva slobode i na razini značajnosti od 1% i na razini značajnosti od 5%. To znači da postoji statistički značajna razlika u procjeni rada folklorne grupe s obzirom na spol ispitanika (slika 3).

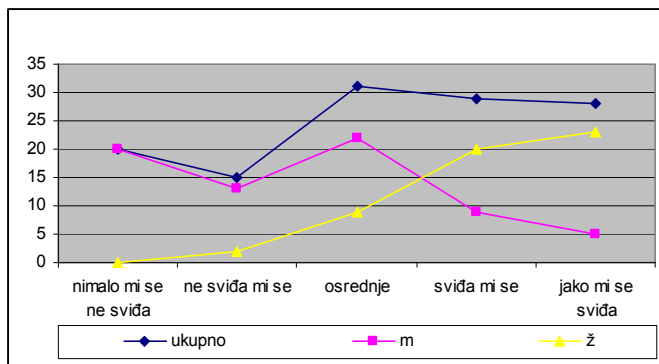

Slika 3: Procjena rada folklorne grupe s obzirom na spol učenika

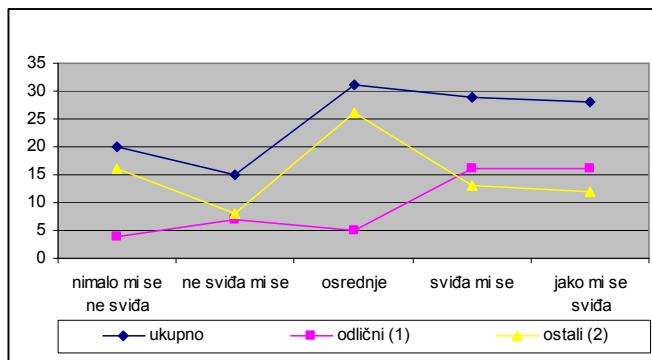
		1. Spol					
		ukupno		m		ž	
nimalo mi se ne sviđa (1)	1	39	32%	36	52%	3	4%
ne sviđa mi se (2)	2	29	24%	15	22%	14	20%
osrednje (3)	3	35	28%	13	19%	22	32%
sviđa mi se (4)	4	12	10%	3	4%	9	13%
jako mi se sviđa (5)	5	8	7%	2	3%	6	9%
	AS:	1,457		1,841		3,019	
	SD:	1,49		1,066		1,055	
varijanca	σ^2 :	2,219		1,136		1,113	
	V:	102%		58%		35%	
(za df=4: 13,277@1%; 9,488@5%)	χ^2 :					29,31	
k.kontingencije	C:					44%	

Kod pitanja u kojem učenici procjenjuju rad novinarske grupe utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na školski uspjeh učenika, uz 4 stupnja slobode i na razini značajnosti od 1% i na razini značajnosti od 5%. Odlični učenici pozitivnije procjenjuju rad novinarske grupe (slika 4a).

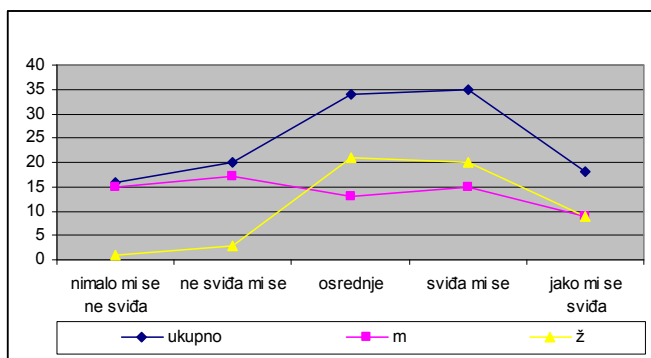

Slika 4: Procjena rada novinarske grupe s obzirom na spol učenika

Slika 4a: Procjena rada novinarske grupe s obzirom na školski uspjeh učenika

Utvrđena je statistički značajna razlika kod pitanja u kojem učenici procjenjuju rad dječjeg foruma za prava djeteta. Utvrđeno je da djevojčice pozitivnije procjenjuju njegov rad. Vrijednost χ^2 , uz 4 stupnja slobode i uz razinu značajnosti 1 % i 5 %, veća je od granične vrijednosti (slika 5).

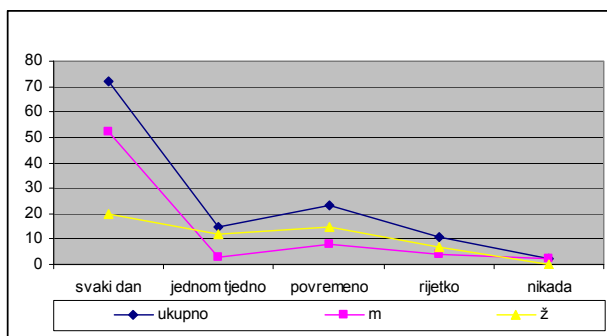
Slika 5: Procjena rada dječjeg foruma za prava djeteta s obzirom na spol učenika

				1. Spol			
		ukupno		m		ž	
nimalo mi se ne sviđa (1)	1	16	13%	15	22%	1	1%
ne sviđa mi se (2)	2	20	16%	17	25%	3	4%
osrednje (3)	3	34	28%	13	19%	21	30%
sviđa mi se (4)	4	35	28%	15	22%	20	29%
jako mi se sviđa (5)	5	18	15%	9	13%	9	13%
	AS:	1,95		2,797		3,61	
	SD:	1,82		1,357		0,89	
varijanca	σ^2 :	3,31		1,841		0,80	
	V:	93%		49%		25%	
	(za df=4: 13,277@1%; 9,488@5%)	χ^2 :				23,16	
	k.kontingencije	C:				40%	

Nadalje, utvrđene su statistički značajne razlike kod procjene rada športskog kluba i informatičke grupe. Dječaci pozitivnije procjenjuju rad športskog kluba i odlični učenici procjenjuju pozitivnije rad informatičke grupe.

Što se tiče provođenja slobodnog vremena, čak 94% učenika navelo je druženje s prijateljima kao svakodnevnu aktivnosti, što je ohrabrujući podatak. Aktivno bavljenje športom aktivnost je kojom se svakodnevno bavi 41% učenika. Da svaki dan pomaže roditeljima izjavilo je 54% učenika, ali je zabrinjavajuće da je 17% učenika izjavilo da "nikada ne pomaže roditeljima". Osim toga, utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na spol, kada se

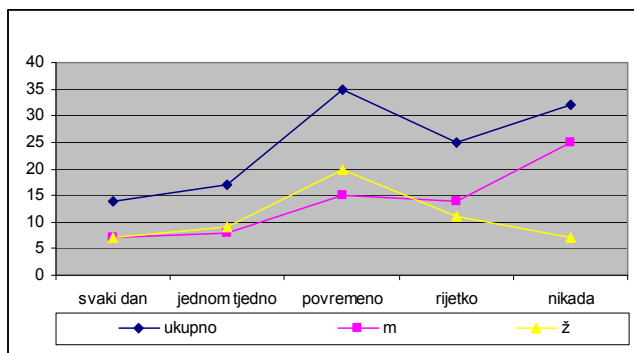
govori o aktivnom bavljenju športom. Čak 62% dječaka u odnosu na 10% djevojčica bavi se športom "svaki dan", a 1% dječaka i 6% djevojčica odgovara da se ne bavi športom "nikada". Dječaci se najčešće bave nogometom. Da se ne bavi nikada plesom ili folklorom izjavljuje 90% dječaka i 30% djevojčica. Odlazak na utakmice aktivnost je u slobodnom vremenu kojom su, kao što smo i očekivali, više zaokupljeni dječaci, što nam pokazuju i vrijednosti χ^2 testa. Utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na spol učenika u aktivnosti "igranje kompjutorskih igara". Naime, čak 75% dječaka u odnosu na 29% djevojčica izjavljuje da se svaki dan igra na računalu (slika 6).

Slika 6: Provođenje slobodnog vremena učenika: igranje kompjutorskih igara s obzirom na spol učenika

		1. Spol					
		ukupno		m		ž	
svaki dan	1	72	59%	52	75%	20	29%
jednom tjedno	2	15	12%	3	4%	12	17%
povremeno	3	23	19%	8	12%	15	22%
rijetko	4	11	9%	4	6%	7	10%
nikada	5	2	2%	2	3%	0	0%
	AS:	1,131		1,565		2,167	
	SD:	1,252		1,091		1,077	
varijanca	σ^2 :	1,569		1,191		1,160	
	V:	111%		70%		50%	
(za df=4: 13,277@1%; 9,488@5%)	χ^2 :					18,24	
k.kontingencije	C:					36%	

"Čitanje zabavne literature" također je aktivnost kod koje je utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na spol ispitanika. χ^2 je veći od granične vrijednosti, ali samo na razini značajnosti od 5%. Učenici podjednako izjavljuju (10% kod dječaka i 10% kod djevojčica) da čitaju "svaki dan", ali čak 36% dječaka i 10% djevojčica izjavljuje da "nikada ne čitaju zabavnu literaturu", što je zabrinjavajući podatak (slika 7).

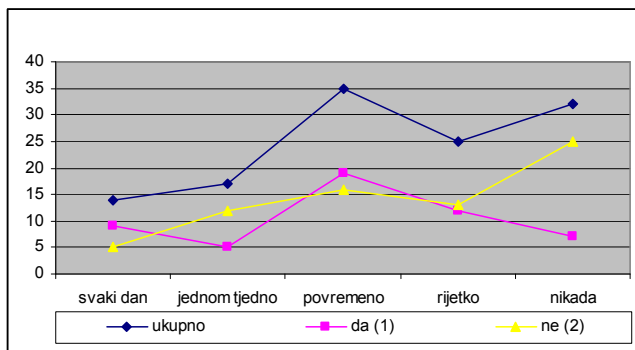

Slika 7: Provođenje slobodnog vremena učenika: čitanje zabavne literature s obzirom na spol učenika

		1. Spol					
		ukupno		m		ž	
svaki dan	1	14	11%	7	10%	7	10%
jednom tjedno	2	17	14%	8	12%	9	13%
povremeno	3	35	28%	15	22%	20	29%
rijetko	4	25	20%	14	20%	11	16%
nikada	5	32	26%	25	36%	7	10%
	AS:	2,075		3,609		3,037	
	SD:	1,933		1,353		1,197	
varijanca	σ^2 :	3,737		1,830		1,433	
	V:	93%		37%		39%	
(za df=4: 13,277@1%; 9,488@5%)	χ^2 :				9,57		
k.kontingencije	C:				27%		

Također je utvrđena statistički značajna razlika u "čitanju zabavne literature" s obzirom na to jesu li učenici uključeni u rad izvannastavnih aktivnosti unutar škole ili nisu uključeni. 13% učenika koji su uključeni u rad izvannastavnih aktivnosti unutar škole izjavljuje da čita "svaki dan", a 10% izjavljuje da ne čita "nikada". 7% učenika koji nisu uključeni u rad

izvannastavnih aktivnosti unutar škole izjavljuje da "čitaju svaki dan", a čak 36% učenika izjavljuje da "ne čita nikada" (slika 8).

Slika 8: Provođenje slobodnog vremena učenika: čitanje zabavne literature s obzirom na uključenost u INA unutar škole

		4. INA unutar škole					
		ukupno		da (1)		ne (2)	
svaki dan	1	14	11%	9	13%	5	7%
jednom tjedno	2	17	14%	5	7%	12	17%
povremeno	3	35	28%	19	28%	16	23%
rijetko	4	25	20%	12	17%	13	19%
nikada	5	32	26%	7	10%	25	36%
	AS:	2,075		3,058		3,577	
	SD:	1,933		1,259		1,317	
varijanca	σ^2 :	3,737		1,585		1,733	
	V:	93%		41%		37%	
(za df=4: 13,277@1%; 9,488@5%)	χ^2 :				21,23		
k.kontingencije	C:				38%		

Niti kod jedne procjene izvannastavnih aktivnosti, odnosno kod provođenja slobodnog vremena nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na to jesu li učenici jedino dijete u obitelji ili imaju braće, što bi mogao biti poticaj za daljnja ispitivanja odnosa u suvremenoj obitelji.

Zaključak

Ovim smo istraživanjem dobili pokazatelje o načinu provođenja slobodnog vremena učenika i uključenosti učenika u izvannastavne aktivnosti s

obzirom na sljedeće karakteristike učenika: spol, školski uspjeh i broj djece u obitelji. Učenici su procjenjivali učestalost bavljenja aktivnostima u svom slobodnom vremenu. Bilo im je ponuđeno sedamnaest vrsta aktivnosti, a učestalost su procjenjivali označavanjem na skali od pet stupnjeva. Od svih ponuđenih aktivnosti u slobodnom vremenu, utvrđena je statistički značajna razlika kod sljedećih aktivnosti:

1. "Igranje kompjutorskih igara" s obzirom na spol učenika. Dječaci se češće igraju na računalu.

2. "Čitanje zabavne literature" s obzirom na spol učenika. Djevojčice više čitaju zabavnu literaturu.

3. "Čitanje zabavne literature" s obzirom na uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti. Učenici koji su uključeni u izvannastavne aktivnosti češće čitaju zabavnu literaturu.

Istraživanjem je također utvrđen broj učenika uključenih u rad izvannastavnih aktivnosti i njihovo mišljenje o radu pojedine grupe izvannastavnih aktivnosti. U izvannastavne je aktivnosti od ukupnog broja djevojčica uključeno 52%, a od ukupnog broja dječaka 35%, što ukazuje na potrebu organiziranja većeg broja izvannastavnih aktivnosti prilagođenih potrebama dječaka. Učenici su procjenjivali kvalitetu pojedinih vrsta izvannastavnih aktivnosti pa su tako utvrđene sljedeće statistički značajne razlike:

1. Djevojčice i odlični učenici i učenice povoljnije procjenjuju rad pjevačkog zbora.

2. Djevojčice povoljnije procjenjuju rad folklorne grupe.

3. Djevojčice i odlični učenici i učenice povoljnije procjenjuju rad novinarske grupe.

4. Djevojčice povoljnije procjenjuju rad dječjeg foruma za prava djeteta.

Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu obogaćivanja školske ponude izvannastavnih aktivnosti sadržajima koji su zanimljivi dječacima i učenicima s nižim školskim uspjehom.

Slobodno vrijeme učenika i izvannastavne aktivnosti unutar škole imaju jednu zajedničku karakteristiku, a to je dobrovoljnost uključivanja. Bogatom i raznovrsnom ponudom izvannastavnih aktivnosti, u školi možemo dodatno odgojno utjecati s ciljem da učenici i svoje slobodno vrijeme izvan škole provode što sadržajnije i kvalitetnije.

Literatura

1. Andrijašević, M. i dr. (2000.), *Slobodno vrijeme i igra*; Zbornik radova, Fakultet za fizičku kulturu sveučilišta u Zagrebu: Zagreb.
2. Arbunić, A. (2004.), *Roditelji i slobodno vrijeme*. Pedagogijska istraživanja, Zagreb, 2, 221-230.
3. Burić, I. (2002.), *Analitičke pretpostavke "postmodernih" identiteta*. U: Etničnost i stabilnost Europe u 21. stoljeću. (Ur. Mežnarić, S.) Institut za migracije i

- narodnosti. Naklada Jesenski i Turk. Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb. (str. 187-215).
4. Heidemann, R. (2003.), *Korpersprache im Unterricht*. Quelle Meyer Verlag, Wiebelsheim.
  5. Pedagoška enciklopedija (1989.), svezak II. Školska knjiga, Zagreb.
  6. Previšić, V. (1987.), *Izvannastavne aktivnosti i stvaralaštvo*, Školske novine, Zagreb.
  7. Previšić, V. (2000.), *Slobodno vrijeme između pedagojske teorije i prakse*. Napredak, HPKZ, Zagreb, 4, 403-409.
  8. Supek, R. (1989.), *Ova jedina zemlja: idemo li u katastrofu ili u Treću revoluciju?* Globus, Zagreb.
  9. Weber, M. (1989.), *Protestantska etika i duh kapitalizma*, Svjetlost, Sarajevo.

EXTRACURRICULAR ACTIVITIES AS A FACTOR OF EDUCATION FOR A LEISURE TIME

Summary: Extracurricular activities in elementary school are very important part of educational work. It is a segment of acting of the elementary school where it is easier to reach out to students, in which to a large extent they can come to the fore all the teacher's competences. Extracurricular activities are a part of school practice with no numerical rating; it is the area of free and independent choice. Their wealth of content and suitability to the needs and desires of specific school facilities provides an opportunity for individual development of each child. Generally speaking, obligatory part of the curriculum is strictly structured and defined, and extracurricular activities are freer and more flexible framework of school activities. So, this is an area of free choice of students. Students actually devote one part of their free time to activities that are organized by the school. This is the key fact which needs our full attention. Leisure is an area of freedom, a time outside the professional, family and social obligations of individuals, in which the person himself chooses whether to use their free time to develop its potential. Will it make it really just depends on whether the educational influence in the critical period of her growing up was focused on that person. Exactly that is the great importance of the school, because the school has the ability, opportunity and the task of systematic educational influence in all segments, including segment of education for leisure. The contents of extracurricular activities should be adapted so that through their implementation this goal can be easily reached. The aim of this study was to determine how students of sixth and seventh grade spend their leisure time considering if they are girls or boys, according to their scholastic achievement, involvement in extra-curricular and extracurricular activities with regard to whether they are the only child in the family. In this sense, the research hypotheses are set. The study was conducted in March 2010. Pupils were provided with seventeen leisure time activities, next to which they marked how often they do each of those. In addition, students evaluated the quality of certain extracurricular activities. 123 students took part in this research. The results indicate that the offering of extracurricular activities in elementary school should change, to become equally interesting to the most of the students. Significant differences in the estimates of certain extracurricular activities were determined, as of the ways of spending leisure

time with respect to some characteristics of respondents. The results could serve as a basis for deliberation about possible changes in extra-curricular activities in elementary school.

Key words: extracurricular activities, school, leisure time, educational influence.

Author: mr. sc. Jasenska Martinčević
III. osnovna škola, Varaždin

Review: Život i škola, br. 24 (2/2010.) god. 56., str. 19. – 34.

Title: Provođenje slobodnog vremena i uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti unutar škole

Categorisation: stručni članak

Received on: 17. svibnja 2010.

UDC: 37.018

379.8

Number of sign (with spaces) and pages: 29.500 (:1800) = 16.388 (:16) = 1,024